

ปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทย

วารสาร 3 สมโภช

วันที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2553

หน้า 6-7

การวางแผนปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่สองกำลังเดินทางไปข้างหน้าด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย อนุกรรมการปฏิรูปการศึกษาฯ หลายชุด และเจ้าหน้าที่สนับสนุนต่างเร่งมือเพื่อให้งานสำเร็จลงเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการปฏิรูปการศึกษาชุดใหญ่ที่นายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายชินวรณ์ บุญยเกียรติ เป็นรองประธาน)

ผู้ใหญ่ท่านหนึ่งที่ผมเคารพนับถือซึ่งอยู่ในชุดอนุกรรมการศึกษาแห่งชาติคือศาสตราจารย์กิตติคุณสุมน อมรวิวัฒน์ ได้เสนอกรอบความคิดการปฏิรูประบบการศึกษาของประเทศที่น่าสนใจและมีความค้ำยัน

ผมจึงขอนำเสนอดังนี้

“เซอร์ไมเคิล บาร์เบอร์ ได้เสนอไว้ในการประชุมประจำปี **National College of School Leadership** เรื่อง **The Prospects for Global Education Reform (PGE)** โดยสรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมของโลกในอนาคตจะเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากซึ่งเป็นผลจากหลายสาเหตุ เช่น การเพิ่มขึ้นของประชากรโลกอย่างมาก เกิดการแย่งชิงในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อประโยชน์ของกลุ่ม ทั้งในระดับประเทศ และสังคมชุมชน เกิดสังคมที่มีกลุ่มคนหลากหลายวัฒนธรรมอยู่ร่วมกันเนื่องจากความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร รวมทั้งวิทยาการก้าวหน้า โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีซึ่งมีผลต่อการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก

สภาพเช่นนี้ส่งผลให้ระบบโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ จำต้องพร้อมเตรียมให้เด็กสามารถเรียนรู้ และเตรียมพร้อมรับและเผชิญกับความเปลี่ยนแปลง สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ปกติสุขตามสมควร

ดังนั้น การจัดทำหลักสูตรสำหรับอนาคตจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเซอร์ไมเคิล บาร์เบอร์ ได้นำเสนอ

หลักสูตรสำหรับอนาคตในรูปของสมการประกอบด้วยตัวอักษร 4 ตัว คือ **E (K+T+L)**

K (Knowledge) คือ ความรู้ที่เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้สำหรับการดำรงชีวิตในอนาคต เช่น ความสามารถในการอ่านและเขียนเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ต่อไป ความรู้เกี่ยวกับประเทศของตนและประชาคมโลก

L (Leadership) คือ ความสามารถในการเป็นผู้นำ โน้มน้าวใจให้ผู้อื่นคล้อยตามได้ในทุกสถานการณ์ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัว ชั้นเรียน หรือสถานที่ทำงานก็ตาม

E (Ethical Underpinning) คือ ความสามารถในการอยู่ร่วมและมีความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างทางวัฒนธรรม สามารถตระหนักถึงความสวยงามของการได้อยู่ร่วมกันในวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งถือเป็นพื้นฐานทางจริยธรรมที่สำคัญมากของการดำรงชีวิตในโลกอนาคต

ในเรื่องยุทธศาสตร์และมาตรการ คณะอนุกรรมการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การปฏิรูประบบการศึกษาของประเทศไว้ 3 ด้าน คือ

- 1) การผลิตและการใช้ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
 - 2) การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา
 - 3) และ การเสริมสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของสถาบันผลิตครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้ ในแต่ละประเด็นได้กำหนดยุทธศาสตร์ มาตรการและแนวปฏิบัติ เพื่อให้มีการขับเคลื่อนการนำสู่การปฏิบัติไว้ด้วย อย่างไรก็ตาม มีสาระที่เป็นประเด็นที่เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญ (**Turning Point**) ที่ควรต้องดำเนินการให้เกิดการปฏิบัติจริงดังนี้
- (ก) การคัดบุคลากรที่เหมาะสมเข้ามาเป็นครู นอกเหนือจากการคัดสรรคนดี คนเก่งเช่นที่ทำอยู่ในปัจจุบัน การคัดบุคคลเข้ามาสู่อาชีพครูต้องพิจารณาถึงคุณลักษณะด้าน “จิตวิญญาณของความเป็นครู” ด้วย เพราะครูจะต้องมีจิตวิญญาณ ซึ่งหมายถึงขวัญ คุณธรรม ความตระหนักสำนึกว่างานที่ตนทำมีความสำคัญต่อชีวิตของเพื่อนมนุษย์ ไม่เฉพาะแต่นักเรียนเท่านั้น แต่หมายถึงครอบครัว ชุมชน สังคม

และประเทศชาติ สิ่งสำคัญคือจะมีกระบวนการ
สรรหาบุคคลที่เหมาะสมเหล่านี้ว่าเป็น
รูปธรรมได้อย่างไร

- (ข) กระบวนการสร้างครูที่มีประสิทธิภาพ
ประกอบด้วยการผลิตครู ซึ่งได้แก่

(1) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียน
การสอนของสถาบันผลิตครู เพื่อให้ได้ครูดี
ครูเก่ง และครูที่มีจิตวิญญาณของความเป็น
ครู เป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่อง
การปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่เหมาะสม
กับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงควรใช้ “วิทยาการ
มืออาชีพ” ร่วมจัดกระบวนการพัฒนาใน
รูปแบบใหม่ นอกเหนือจากการเชิญ
ผู้ทรงคุณวุฒิไปบรรยายในอดีตมีการจัด
หอพักสำหรับนิสิต/นักศึกษาครู
สุนทรียภาพ คุณธรรมและจิตวิญญาณของ
ความเป็นครู

(2) การพัฒนาคณาจารย์ให้มีคุณภาพ ขณะนี้มี
คณาจารย์ปริญญาเอกอยู่ในคณะครุศาสตร์/
ศึกษาศาสตร์ค่อนข้างมาก แต่ส่วนใหญ่ไม่ม
การวิจัยต่อหลังจบปริญญาเอก จึงเป็นเหตุ
ให้คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ มี
คณาจารย์ระดับรองศาสตราจารย์ถึงกว่า
ร้อยละ 60 รวมทั้งคณาจารย์ปริญญาเอก
เหล่านี้ต้องการเวลาในการบ่มเพาะจิต
วิญญาณของความเป็น "ครูของครู" ซึ่งเป็น
จิตสำนึกที่จะต้องเร่งดำเนินการอย่างมาก

ในเรื่องการพัฒนาและฝึกอบรมเมื่อสำเร็จ
การศึกษาและเข้าสู่อาชีพ (1) กำหนด
กระบวนการพัฒนาและฝึกอบรมครูประจำที่
ชัดเจน เช่น กำหนดว่าครูทุกคนต้องได้รับ
การพัฒนาในช่วง 2 ปีแรกของการทำงาน
จากนั้นในช่วงการทำงานปีที่ 3 เป็นการ
เปิดโอกาสให้ครูเลือกเข้ารับการอบรม โดย
ต้องผลักดันให้เกิดกองทุนพัฒนาครูและ
กองทุนส่งเสริมครูฯ ตามหมวด 7 ของ
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฯ อย่าง
เร่งด่วน เพื่อเป็นกลไกให้ครูสามารถพัฒนา
ตนเองได้ตามความสนใจและความเหมาะสม
ในการปฏิบัติงาน และใช้ระบบ
Outsourcing เพื่อเปิดโอกาสให้สถาบัน/
บุคคลที่มีความรู้ความสามารถและความ
เชี่ยวชาญจริงเป็นผู้จัดฝึกอบรม โดยให้มี
หลักสูตรการฝึกอบรมที่หลากหลาย

เผยแพร่ต่อสาธารณชน รวมทั้งมีโอกาสด
เรียนรู้ได้เห็นตัวอย่างที่ดีจากครูแห่งชาติ
และครูต้นแบบ เป็นต้น (2) กำหนด
กระบวนการดูแลครูประจำการที่สอนมา
นาน หรือครูที่ใกล้เกษียณอายุราชการ
เพื่อให้ยังคงมีความสุขจากการทำงานใน
อาชีพครู รวมทั้งกำหนดกฎระเบียบสำหรับ
ครูที่เกษียณอายุราชการไปแล้ว แต่เป็นผู้มี
ความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์
สูงมาช่วยสอนหรือเป็นครูพี่เลี้ยงสำหรับครู
ใหม่

(ค) การสร้างความพร้อมและความเข้มแข็งของ
สถาบันผลิตครู โดยการสร้างคลัสเตอร์สถาบัน
ครุศึกษา (Cluster Education Cluster : TEC)
ต้องคิดวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมและการระดม
พลังให้ชัดเจนว่าจะทำได้อย่างไร

(ง) การกำหนดงบประมาณในลักษณะของงบฯ
บริหารปกติ เช่น การพัฒนาสถานศึกษายุคใหม่
ให้เป็นระบบเครือข่ายและสร้างพันธมิตร อาจจ
จะทำให้การดำเนินงานไม่ประสบความสำเร็จ
เนื่องจากงานสร้างการมีส่วนร่วมหรือการสร้าง
เครือข่ายเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้จริงต้องคิด
เรื่องแนวปฏิบัติอื่นๆที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน เช่น
ระบบประกันความปลอดภัยกรณีนำนักเรียน
ออกนอกโรงเรียน และค่าตอบแทนสำหรับครู
ผู้รับผิดชอบและวิทยากรพิเศษ ซึ่งการ
ดำเนินงานเช่นนี้ไม่อาจเบิกจ่ายได้จากงบฯ
ราชการปกติ รวมทั้งขาดความคล่องตัวในการ
ทำงาน

สรุปประเด็นที่เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่าง
จริงจังในการปฏิรูประบบครุศึกษาของประเทศมีดังนี้

1. ปรับปรุงแนวความคิดการคัดสรรบุคคลที่
เหมาะสมเข้ามาเป็นครู โดยเพิ่มจุดเน้น
คุณลักษณะด้านจิตวิญญาณของความเป็นครู
นอกเหนือจากการเป็นคนเก่งและคนดี
2. พัฒนาคุณภาพคณาจารย์คณะครุศาสตร์/
ศึกษาศาสตร์ ทั้งด้านความรู้วิชาการ และจิต
วิญญาณของความเป็นครูของครู
3. กำหนดวิธีการพัฒนาและฝึกอบรมเพื่อการเป็น
ครู เพื่อให้ได้ครูดี ครูเก่ง และครูที่มีจิตวิญญาณ
ของความเป็นครูเข้าสู่ระบบ รวมทั้งวิธีการใช้ครู
ทั้งที่เป็นครูประจำการ ครูประจำการที่ใกล้จะ

เกษียณอายุราชการ และครูที่เกษียณอายุ
ราชการไปแล้ว

4. ปรับเปลี่ยนรูปแบบการฝึกอบรมที่เปิดโอกาสให้
ครูสามารถเลือกเข้ารับการอบรมได้ตามความ
สนใจและความเหมาะสมในการปฏิบัติงาน
5. เร่งรัดให้จัดตั้งกองทุนพัฒนาครูฯ และ
กองทุนส่งเสริมครูฯ ตามพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ มาตรา 52 วรรค 2
และมาตรา 55 วรรค 2 เพื่อให้มีการ
ดำเนินงานได้บรรลุตามยุทธศาสตร์และ
มาตรการที่กำหนดไว้”

ท่านอาจารย์สุมนเป็นผู้รู้จริงในเรื่องครูเพราะอยู่ในแวด
วงการศึกษาไทยมากกว่า **50** ปี

ผ่านการเป็นอาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

เขียนตำราและงานศึกษาวิจัยมากมาย

ความเห็นของท่านได้ช่วยขับเคลื่อนความคิดของ
คณะอนุกรรมการคุรุศึกษาแห่งชาติอย่างสำคัญ